

Sabri GÜNGÖR

Araş. Gör.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

EĞİTİM BİLİMCİLERİN METODOLOJİST YANILSAMALARI

Eğitim bilimcinin, eğitimsel gerçekliği açıklama, onu eğitimbilimsel gerçekliğe dönüştürme çabası, eğitimsel gerçekliği anlamlandırma çabasıdır. Bu anlamlandırma, eğitimsel gerçekliği hem yansıtır hem de onu kavrayışımızı etkiler. Eğitim bilimci metodolojiyi bu gerçekliğin betimlenmesini, açıklanmasını sağlamak ve “apaçık gerçekliğin” ötesindeki, onun tarihsel toplumsal anlamını ortaya koymak üzere bir araç olarak kullanır. Böylece eğitim bilimci metodolojiyi, gerçekliği anlama ve açıklamaya yönelik olarak kullanır. Bilimcinin, bilimi metodolojiden ibaret gören ve ona “bilimi bilim yapan” bir özellik atfeden tutumu ise, onu neyi, niçin yaptığından uzaklaştırarak, metodolojist bir çizgiye savurur.

Metodolojinin bilimin kendisi olarak görülmesi yanılığası, yapılan çalışmaları etkileyebilmekte ve yöntem fetişizmine neden olmaktadır. Bu, neyin, niçin araştırıldığıının bir kenara bırakılarak, belirli bir yöntemin kullanılmasına yönelinmesi anlamında olumsuz etkilere sahiptir. Her yöntem, dayandığı temel sayıtlılar ve kullanılmasını mümkün kıldığı veriler konusunda olduğu kadar, bulguların kavranmasına getirdiği sınır açısından da yanlıdır. Bilimin metodolojisi, toplumsal gerçekliğin (eğitimsel gerçekliğin) bütünselliği ve tarihsel sürekliliği içinde, özne ve nesne arasındaki karşılıklı ilişkiler göz ardı edilmeden kavranmasına olanak sağlamalıdır.

Bilimde, özellikle sosyal bilimlerde egemen yöntemin dayatılması bilim-iktidar ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmek durumundadır. Eğitim bilimlerindeki temel yönelim eğitime olgusal yaklaşan, ampirik veriler üzerinden geliştirilen genellemelerle eğitim bilimsel gerçekliği açıklamaya çalışan bir yaklaşımdır. Oysa eğitim bilimlerinin, genellemeler ve yasalar peşinde koşmayan, bunun yerine tekile/yerele yönelen, “öteki”ni de inceleme konusu yapan, araştırma sürecinde insansal öğeyi öne çıkaran, eğitim sürecindeki bireyi hem öğrenen hem öğreten katılımcılar olarak ele alan bir bilimsel yaklaşıma ve metodolojiye ihtiyacı vardır. Bu anlamda metodoloji, neyi kimin için araştırdığımızı bağlı olarak seçeceğimiz bir araç olmanın ötesinde bir anlam ifade etmemelidir.

Eğitim bilimlerinin, metodolojist yaklaşımın boyunduruğundan kurtulmuş bir bilim yaklaşımına ihtiyacı vardır. Hiçbir toplumsal gerçeklik anlık olmadığı gibi, toplumsal gerçekliğe ilişkin bilgi de tarihsel bir birikim üzerinde kuruludur. Tüm toplumsal gerçeklikler gibi eğitimsel gerçeklikler de tarihsel ve toplumsal bütünlük içinde kavranabilir.

Bu bildiride, öncelikle eğitim bilimcilerin metodolojiyi olduğundan fazla yücelterek düştükleri yanılığalar, örnekler kullanılarak tartışılmaya çalışılacaktır. Bu tartışmalar eğitim bilimcilerin metodolojiyi tapınılacak nesne haline getirmelerinin eleştirisi ve özellikle pozitivist bilim yaklaşımını destekleyen metodolojiye yönelmelerinin yol açtığı yanılısamalar ve bunların eğitimsel gerçekliği anlamaya ve açıklamaya etkileri üzerinden yürütülecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Bilimci Kimliği, Metodolojist Yanılısamalar, Egemen Yöntem Eleştirisi.